

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

College van Burgemeester en Wethouders

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**
Parnassusplein 5
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
1050457-158434-DMO

Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de
datum en het kenmerk van
deze brief.

Datum 15 november 2016
Betreft Kwartaalbrief actuele ontwikkelingen Wmo 2015

Geacht college,

Met de invoering van de Wmo 2015 begin januari 2015 zijn een groot aantal bevoegdheden aan u toevertrouwd. Middels mijn kwartaalbrieven informeer ik u over landelijke ontwikkelingen die spelen binnen het sociaal domein en voor u van belang kunnen zijn voor het uitvoeren van de nieuwe taken die tot uw bevoegdheid horen.

Ik wil uw aandacht vragen voor een aantal recente ontwikkelingen en uitvoeringsthema's.

Concreet betreft het de volgende onderwerpen:

1. Ontwikkelagenda Volwaardig Meedoen
2. Ondersteuningsprogramma uitvoering uitspraken CRvB
3. (Jonge) Mantelzorgers
4. Dovenmaatschappelijk werk
5. Beschermd wonen
6. Zorgboerderijen
7. Wlz-indiceerbaren
8. Financiële ondersteuning op maat
9. Terugdringen administratieve lasten

1. Ontwikkelagenda Volwaardig Meedoen

In mijn brieven aan de Tweede Kamer over de voortgang van de Wmo 2015, heb ik elke keer mijn waardering uitgesproken over het omvangrijke karwei dat u, met uw lokale partners heeft uitgevoerd. U bent er in geslaagd de zorg en ondersteuning op een verantwoorde wijze over te nemen, zorg te dragen voor continuïteit van zorg en ondersteuning voor uw ingezetenen. De belangrijkste uitdaging is nu de ondersteuning van mensen die dit nodig hebben merkbaar beter en dichterbij te organiseren.

Op landelijk niveau willen we aansluiten bij deze lokale bewegingen en meedenken hoe we deze zo goed mogelijk van impulsen kunnen voorzien. Door PFN, Ieder(in), Mezzo, LPGGZ, Zorgbelang, de Koepel Adviesraden Sociaal Domein en de

ouderenbonden (ANBO en KBO-PCOB), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en mijn ministerie zijn drie (hoofd)doelstellingen benoemd voor de doorontwikkeling van de uitvoering van de langdurige zorg en ondersteuning vanuit het cliëntperspectief. Samen vormen zij de basis voor de Ontwikkelagenda Volwaardig Meedoen:

1. Versterking van de positie van de cliënt;
2. Maatwerk in levensbrede zorg en ondersteuning gericht op zelfredzaamheid en participatie;
3. Een inclusieve samenleving, verrijkt door maatschappelijke initiatieven.

De genoemde partijen op landelijk niveau hebben zich gezamenlijk verbonden aan de opdracht om u waar nodig en mogelijk met eigen (randvoorwaardelijke) activiteiten, door middel van de uitvoering van projecten of anderszins, zo goed mogelijk te ondersteunen.

Over de voortgang van de ontwikkelagenda voer ik periodiek bestuurlijk overleg. Ik zal deze voortgang en ontwikkelingen met betrekking tot de drie hoofddoelstellingen opnemen in de Voortgangsrapportages Wmo, die ik periodiek aan de Tweede Kamer zend.

2. Ondersteuningsprogramma uitvoering uitspraken CRvB

In mijn brief van [6 juni jl.](#)¹ heb ik u geïnformeerd over de uitspraken van de Centrale Raad van Beroep, waarbij ik u heb opgeroepen om deze uitspraken goed te bestuderen en uw verordening, beleid(regels) en uitvoering hiermee zo nodig in overeenstemming te brengen.

Deze uitspraken zijn voor mij aanleiding geweest om ondersteunende activiteiten in te (doen) richten ten behoeve van gemeenten. Deze ondersteuning is erop gericht u zo goed mogelijk in staat te stellen, voor zover nodig, uw beleid en uitvoering langs een zorgvuldig proces in overeenstemming te brengen met de wettelijke kaders. Het Netwerk Directeuren Sociaal Domein (NDSD) heeft hierin het voortouw genomen, VNG en VWS waren hierbij betrokken.

Het NDSD heeft in [de rapportage](#) *'Wmo 2015 in uitvoering: passend en onderbouwd (lokaal) beleid voor hulp bij het huishouden'* n.a.v. de uitspraken van de CRvB handvatten geboden die u kunnen helpen bij de lokaal te maken afweging en eventueel bij te stellen beleid en regelgeving. De met de Wmo 2015 beoogde vernieuwing vanuit het perspectief van cliënten staat hierbij centraal. Op korte termijn zullen door NDSD en VNG ondersteunende activiteiten in het land worden georganiseerd, waarvoor gemeenten worden uitgenodigd. De VNG legt de laatste hand aan de, in verband met een uitspraak van de CRvB noodzakelijke, wijziging van de modelverordening Wmo 2015.

3. (Jonge) Mantelzorgers

Graag wil ik uw aandacht vragen voor jonge mantelzorgers. Op dit moment is ongeveer 8% van de mantelzorgers jonger dan 24 jaar². Jonge mantelzorgers hebben (h)erkenning en ondersteuning nodig om gezond op te groeien. In het protocol Gebruikelijke Zorg van het CIZ (2005) wordt aangegeven wat

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
1050457-158343-DMO

¹ Brief van 6 juni 2016 betreffende; 'uitspraken Centrale Raad van Beroep betreffende de Wmo 2015.

² 'Informeel hulp: wie doet er wat?', SCP 2015'

algemeen gezien wordt als gebruikelijke bijdrage van jongeren in het gezin. Het gaat bijvoorbeeld om het opruimen van de eigen kamer of het helpen bij de afwas. Het protocol is bedoeld om kinderen te beschermen, door af te bakenen wat van kinderen gevraagd kan worden en waar gebruikelijke zorg ophoudt. U kunt deze afbakening expliciet opnemen in uw verordening, maar met goede toepassing van het protocol is dat niet nodig.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
1050457-158343-DMO

In de praktijk zal het voorkomen dat jongeren uit vrije wil helpen bij de zorg voor een ziek familielid. Ik vind het belangrijk dat gemeenten samen met organisaties als scholen, steunpunten mantelzorg, wijkteams, CJG, jongerenwerk, GGZ en GGD en professionals oog hebben voor deze jonge mantelzorgers en in het bijzonder voor de risicogroepen, zoals jongeren die een ouder hebben met een psychiatrische aandoening. In het kader van de toekomstagenda informele zorg is [een notitie](#) opgesteld die gemeenten handvatten biedt om hierin de aansluiting met het onderwijs te leggen.

Daarnaast wil ik uw aandacht vragen voor de rol van een mantelzorger gedurende het onderzoek, zoals dat in de Wmo 2015 in artikel 2.3.2 van de Wmo 2015 is voorgeschreven. Ik breng u onder de aandacht dat de wet bepaalt dat een dergelijk onderzoek waar mogelijk met de cliënt én diens mantelzorger(s) plaatsvindt. De aanwezigheid van een cliëntondersteuner doet hier niets aan af.

4. Dovenmaatschappelijk werk

Mensen die vroegdoof (doof sinds de geboorte) of doofblind zijn vormen een kwetsbare groep; waarbij diverse hulpvragen op meerdere levensgebieden kunnen ontstaan. Omdat deze doelgroep niet terecht kan bij horende instanties door de communicatiebarrière tussen doof en horend, is er dovenmaatschappelijk werk ontstaan.

Met de invoering van de Wmo 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het bieden van het dovenmaatschappelijk werk. Dit wordt in Nederland vooral geleverd door de GGMD en is onderdeel van de landelijke inkoopafspraken zintuiglijke gehandicapten (ZG) tussen de VNG en de ZG-aanbieders (product "beantwoording korte begeleidingsvragen"). In een aantal gemeenten worden het dovenmaatschappelijk werk en het algemeen maatschappelijk werk onder verschillende voorwaarden aangeboden. Zo geldt in een aantal gemeenten dat het dovenmaatschappelijk werk beschikbaar is na afgifte van een beschikking door het college en/of dat een eigen bijdrage wordt gevraagd, terwijl dat voor het algemeen maatschappelijk werk niet geldt. De VNG heeft eerder dit jaar een oproep gedaan om het dovenmaatschappelijk werk onder dezelfde voorwaarden als het algemeen maatschappelijk werk aan te bieden. Op grond van de Wmo 2015 en het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap hebben gemeenten de opdracht om de toegankelijkheid van voorzieningen voor mensen met een beperking te bevorderen. In de geest van de wet en dit Verdrag betekent dit dat de toegang tot dovenmaatschappelijk werk niet minder laagdrempelig behoort te zijn dan de toegang tot het algemeen maatschappelijk werk. Een groot aantal gemeenten heeft hier opvolging aan gegeven. Graag wil ik deze oproep nogmaals onder de aandacht brengen en u vragen om, daar waar dit niet gebeurt in uw gemeente, het algemeen maatschappelijk werk en het dovenmaatschappelijk werk onder dezelfde voorwaarden aan te bieden.

5. Beschermd wonen

Op 22 juni jl. zijn tijdens een bestuurlijk overleg tussen de ministeries van VWS en BZK en de VNG over het advies van de commissie Toekomst beschermd wonen (Commissie Dannenberg) afspraken gemaakt. Kern van de visie zoals verwoord door deze commissie is sociale inclusie van de doelgroep van beschermd wonen en maatschappelijke opvang.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
1050457-158343-DMO

Dit houdt in dat deze mensen meer dan nu het geval is zo zelfstandig mogelijk in gewone wijken komen te wonen, waardoor ze zo goed mogelijk deel kunnen nemen aan de samenleving. Betrokken partijen hebben daartoe het volgende afgesproken:

- Er is herbevestigd dat beschermd wonen een verantwoordelijkheid is van alle gemeenten conform de Wmo 2015;
- Er is, in het verlengde hiervan, afgesproken het budget over alle gemeenten te verdelen. Dit zal gebeuren per 2020, volgens een objectief verdeelmodel;
- Gemeenten gaan aan de slag met de inhoudelijke doorontwikkeling van beschermd wonen, met de visie van de Commissie Dannenberg als uitgangspunt. Hierbij is door gemeenten inhoudelijk en beleidsmatig gekozen voor geïntegreerde aanpak van beschermd wonen en maatschappelijke opvang;
- Dit proces van doorontwikkeling krijgt zijn weerslag in een plan van aanpak per regio. In november 2016 zullen de uitgangspunten voor deze plannen worden vastgesteld in overleg tussen het Rijk en de VNG;
- Voor 1 januari 2017 dienen gemeenten bij de afdeling Sociaal Domein van de VNG kenbaar te maken in welk regionaal verband ze dit plan willen opstellen. Dit kan een ander verband zijn dan de huidige regionale samenwerking (nl. die van 43 centrumgemeenten met een aantal regiogemeenten). Als uw gemeente voor 1 januari 2017 geen andere intentie kenbaar maakt, zal het huidige samenwerkingsverband leidend zijn;
- Gemeenten kunnen deze vernieuwing niet zelfstandig realiseren. De VNG en het Rijk zullen komende tijd verder investeren in de samenwerking met zorgverzekeraars, forensische aanbieders en (koepels van) aanbieders van beschermd wonen en maatschappelijke opvang.

Voor meer informatie verwijs ik u naar [mijn brief](#) van 5 juli 2016 over opvang en beschermd wonen. Daarnaast verwijs ik u naar [de ledenbrief](#) van de VNG over dit onderwerp.

6. Zorgboerderijen

De Federatie Landbouw en Zorg heeft onlangs mijn aandacht gevestigd op de ontwikkelingen in het aanbod van dagbesteding door de zorgboerderijen.

De verschillende financieringswegen, verantwoordingsmechanismen en toegangprocedures van gemeenten zijn voor zorgboerderijen in veel situaties ingewikkeld en leiden soms tot onnodige administratieve lasten. Ik vraag u binnen uw regio te kijken of er samenwerkingsmogelijkheden zijn in de inkoop waardoor de regeldruk bij de zorgboerderijen vermindert of dat er mogelijkheden zijn om vervoersstromen meer te stroomlijnen en gelijkwaardig te maken aan elkaar. Het zou een groot verschil maken als u gebruik maakt van het eerder vastgestelde en

door de VNG geadviseerde [accountantsprotocol](#) van IZA.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Een ander aandachtspunt is dat zorgboeren terughoudendheid ervaren bij gemeenten om een PGB toe te kennen voor dagbesteding op zorgboerderijen. De toegankelijkheid van het aanbod van de zorgboerderijen wordt hierdoor mogelijk onbedoeld belemmerd. Ik vraag u deze aandachtspunten in acht te nemen en met de zorgboerderijen in uw regio zo nodig op zoek te gaan naar mogelijkheden om hier merkbaar verbetering in aan te brengen.

Kenmerk
1050457-158343-DMO

7. Wlz-indiceerbaren

Bij de invoering van de Wlz is overgangsrecht getroffen voor een groep thuiswonende cliënten met een extramurale indicatie die volgens de verwachting van destijds, waarschijnlijk zouden voldoen aan de toegangscriteria van de Wlz. Ongeveer 13.000 cliënten hebben in het najaar van 2014 voor dit overgangsrecht gekozen. In afwachting van een herindicatie bleven zij de extramurale zorg ontvangen via de zorgkantoren. Voor deze groep cliënten, bekend als "Wlz-indiceerbaren", geldt overgangsrecht tot 1 juli 2017. Daarna zal een deel niet langer onder de Wlz vallen. Van de 13.000 cliënten valt 26% niet meer in de Wlz en zal dus zorg en ondersteuning uit de Wmo 2015, Jeugdwet en/of Zvw ontvangen. Deze cliënten zullen dus bij u een aanvraag doen voor hun zorg.

Het betreft een groep van ca. 3.300 cliënten. Bij deze groep gaat het voor 80% om kinderen. Het betreft vooral kinderen met een ontwikkelachterstand, waarbij nog niet vast te stellen is of de problematiek blijvend is. Een tweede groep, ca. 600 cliënten, zijn volwassenen met een ernstige lichamelijke beperking, die met zorg en ondersteuning vanuit de gemeente Wmo 2015 en Zvw volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Vele van hen organiseren met een pgb de zorg in de thuissituatie zelf.

Ik ben in gesprek gegaan met Zorgverzekeraars Nederland, de VNG en het Centraal Indicatieorgaan Zorg (CIZ) om voor deze groep de overgang van Wlz naar de andere domeinen goed te laten verlopen. Het uitgangspunt bij de "warme overdracht" is een zo zorgvuldig mogelijke overdracht en continuïteit van zorg en ondersteuning voor de cliënten te realiseren. Tot 1 juli 2017 kunnen zij voor cliëntondersteuning terecht bij het zorgkantoor. Het betreft een kwetsbare groep cliënten, dus ik acht het van groot belang dat de overgang naar het juiste domein goed wordt voorbereid.

Afgesproken is dat het CIZ de gemeenten informeert welke cliënten onder de Wmo 2015 of Jeugdwet vallen. Het CIZ zal de gegevens via het portal van het CAK beschikbaar stellen. De VNG zal u hierover via een ledenbrief nader informeren. Daarnaast is afgesproken dat gemeenten de cliënten op basis van de ontvangen gegevens van de zorgkantoren, actief zullen benaderen. Het is dus van groot belang dat u zich voorbereidt en de cliënten uiterlijk 1 februari 2017 uitnodigt voor een gesprek zodat er vanaf 1 juli 2017 continuïteit is in de zorg en ondersteuning.

8. Financiële ondersteuning op maat

Zoals ik in mijn [kwartaalbrief van 1 december 2015](#)³ aan u heb geschreven heeft de minister van VWS in het najaar van 2015 een [onderzoek naar de aard en omvang van zorgmijding in de Zvw](#) gepubliceerd⁴. Daaruit bleek dat een kleine groep mensen mogelijke noodzakelijke zorg mijdt vanwege financiële overwegingen. U als gemeente kan een rol spelen om het mijden van zorg tegen te gaan. Met name voor kwetsbare mensen in specifieke omstandigheden, mensen met lagere (besteedbare) inkomens en mensen in achterstandswijken is het belangrijk dat zij optimaal gebruik maken van de verschillende mogelijkheden tot de ondersteuning die u te bieden heeft.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
1050457-158343-DMO

In dit kader wil ik u wijzen op de mogelijkheden van een collectieve zorgverzekering (inclusief aanvullend pakket) voor minima en chronisch zieken. U kan daarbij een bijdrage in de premie voor de aanvullende zorgverzekering geven en er geldt mogelijk een collectiviteitskorting. Daarnaast kunnen regelingen voor de betaling van het eigen risico (vooraf gespreid betalen en/of herverzekering van het eigen risico) zeer waardevol zijn voor de burger.

Ook wil ik u in dit verband nogmaals wijzen op de mogelijkheden van een financiële tegemoetkoming van personen met een beperking of chronische psychische of psychosociale problemen, voortvloeiend uit artikel 2.1.7 van de Wmo 2015.

9. Terugdringen van administratieve lasten

In de brief aan de Tweede Kamer van 15 juni 2016 heb ik mijn ambities kenbaar gemaakt ten aanzien van het terugdringen van administratieve lasten en het aanpakken van de regeldruk op het terrein van de maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp en langdurige zorg. In het kader van de maatschappelijke ondersteuning en de jeugdhulp vind ik het van groot belang om tot verdergaande standaardisering van administratieve werkwijzen te komen. Het programma Informatievoorziening Sociaal Domein (i-sociaal domein), dat in opdracht van de VNG en de branches voor zorgaanbieders werkt, heeft drie uitvoeringsvarianten en bijbehorende standaardartikelen ontwikkeld om deze verdergaande standaardisatie te bereiken. Het consequent toepassen van de uitvoeringsvarianten en de standaardartikelen draagt bij aan een aanzienlijke daling van de administratieve lasten. Hierdoor kunnen meer financiële middelen beschikbaar komen voor het verlenen van zorg en ondersteuning. Ik wil er met klem op aandringen deze uitvoeringsvarianten te hanteren. Toepassing ervan gaat niet ten koste van de beleidsruimte van gemeenten en zorgt voor een aanzienlijke reductie in de administratieve lasten. Het programma i-sociaal domein is van harte bereid u daarin te ondersteunen.

³ Aandachtspunten en actuele ontwikkelingen Wmo 2015, d.d. 1 december 2015

⁴ Brief van de minister van VWS aan de Tweede Kamer, omvang en aard van zorgmijding, 28 oktober 2015

Tot slot

Ik hoop dat voornoemde informatie en aandachtspunten u helpen tot een goede en zorgvuldige uitvoering van de Wmo 2015 te komen, zodat de maatschappelijke ondersteuning voor uw inwoners geborgd is. De komende periode blijf ik als vanzelfsprekend voor u onverminderd aanspreekbaar op de belemmeringen die u ervaart in de uitvoering van de wet en de bijdrage die ik vanuit mijn verantwoordelijk kan leveren om deze weg te nemen.

Daarnaast ben ik altijd benieuwd naar goede lokale voorbeelden van de [Nieuwe Praktijk](#). Graag hoor ik uw ervaringen de komende periode tijdens bijeenkomsten en werkbezoeken in het land. U kunt ook altijd via wethouders@minvws.nl contact met mijzelf en mijn medewerkers opnemen in geval van vragen die bij u leven of moeilijkheden die u ondervindt bij de uitvoering van de wet.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

drs. M.J. van Rijn

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
1050457-158343-DMO